CONTEXTUL LIBEREI CIRCULAȚII A CAPITALURILOR ȘI A PLĂȚILOR ÎN UE

Victor MOSNEAGA,

masterand, anul I, Programul de master Drept Internațional, Facultatea de Drept

CZU: 341.645.2:339.727:061.1 UE victormosneaga9@gmail.com

Libera circulație a capitalurilor este una dintre cele patru libertăți fundamentale ale pieței unice a UE. Aceasta nu este doar cea mai recentă libertate, ci și cea mai largă, având în vedere dimensiunea sa unică ce include țările terțe [1].

Chiar dacă fondatorii Comunității Economice Europene au definit această libertate ca parte a integrării economice și au cerut cel puțin o liberalizare minimă a fluxurilor de capital și de plăți [2], evoluția nu a fost satisfăcătoare. Dezvoltarea mai lentă a acestei libertăți este asociată cu o eliberare îndelungată a piețelor de capital şi cu reticența statelor față de o liberalizare mai profundă în acest domeniu [3, p.129-145]. Domeniul suveranității monetare, precum și domeniul politicilor economice și al autonomiei fiscale a unui stat, toate acestea sunt atribute distinctive ale statalității, iar statele membre ezită să renunțe la competențele lor în aceste domenii.

În perioada inițială de integrare, libera circulație a capitalurilor și libera circulație a plăților au fost tratate ca libertăți separate. Din cauza diferențelor dintre cele două categorii, se vorbea despre ele ca despre a patra și a cincea libertate a pieței comune. Acest lucru a fost sugerat în principal de reglementările și bazele juridice separate. Libera circulație a capitalurilor a fost stabilită la articolul 67 alineatul (1) din TCE. Libera circulație a plăților a fost stabilită la articolul 106 alineatul (1) din TCE. Acesta consta în faptul că aceleași excepții de la restricția de interdicție se aplicau ambelor regimuri și, de asemenea, în faptul că libera circulație a capitalurilor, respectiv dispozițiile tratatului care o reglementează, nu aveau efect direct, în timp ce libera circulație a plăților putea fi aplicată în fața instanțelor naționale.

Caracterul diferit al acestei libertăți a fost confirmat și de Curtea de Justiție. În decizia sa fundamentală 203/80 Casati [4], Curtea a subliniat că libera circulație a capitalurilor, pe lângă libera circulație a mărfurilor, persoanelor și serviciilor, constituie libertatea fundamentală în cadrul Comunității.

Mai târziu, în hotărârea Lambert [5], Curtea a confirmat ipoteza că acestea sunt două componente distincte ale pieței comune. Aceasta a subliniat că, în cazul plăților, există un transfer de contravaloare, o plată pentru bunurile primite sau serviciile prestate, iar în cazul liberei circulații a capitalurilor, există o circulație autonomă a valorilor financiare cu scopul de a face investiții și nu remunerarea unui serviciu. Libera circulație a plăților este legată în primul rând de o datorie existentă și de îndeplinirea acestei

datorii. Dimpotrivă, libera circulație a capitalurilor nu este legată de nicio tranzacție anterioară; în acest caz, este vorba de investiții și de circulația fructelor investițiilor (dobânzi, dividende) [3, p.135].

De asemenea, în cazul Luisi et. C. Carbone [6], Curtea de Justiție a oferit o definiție a plăților curente, axându-se mai mult pe elementele care le diferențiază de mișcările de capitaluri. În acest caz, Curtea a concluzionat următoarele:

- transferurile corespunzătoare unei obligaţii de plată decurgând dintr-o tranzacţie în domeniul schimburilor de mărfuri sau de servicii nu pot fi calificate ca mişcări de capitaluri;
- plăţile corespunzătoare călătoriilor în interiorul Comunităţii, efectuate pentru afaceri, studii şi turism, au caracter de plăţi curente corespunzătoare achiziţiei de bunuri sau prestări de servicii;
- transferurile de capitaluri nu au ca obiect remunerarea unei prestări ci plasamentul şi investiţiile, spre exemplu plata primei de asigurare de daune sau de responsabilitate intră în categoria plăţilor curente, pe când plata primei de asigurare de viaţă sau care are ca obiect constituirea unui capital este o operaţie de transfer de capitaluri [7, p.3].

Plățile curente sunt transferuri de valută care constituie contraprestația în contextul unei tranzacții subiacente, în timp ce mișcările de capital sunt operațiuni financiare care vizează în principal investirea fondurilor în cauză, mai degrabă decât remunerarea unui serviciu. Din acest motiv, mișcările de capital pot da naștere la rândul lor la plăți curente, după cum reiese din articolul 67 alineatul (2) și articolul 106 alineatul (1) [8, p.10]. Ulterior, reforma Tratatului de la Maastricht a eliminat într-un mod fundamental diferențierea problematică existentă între libera circulație a capitalurilor și libera circulație a plăților.

În prezent, articolul 63 din TFUE interzice orice restricție privind plățile și circulația capitalurilor între statele membre, precum și între statele membre și țările terțe. Curții de Justiție a Uniunii Europene îi revine sarcina de a interpreta dispozițiile referitoare la libera circulație a capitalurilor, existând o jurisprudență amplă în acest domeniu. Libera circulație a capitalurilor și cea a plăților sunt acum semnificativ mai apropiate una de cealaltă. Ambele libertăți au un regim paralel în cadrul Uniunii, fac obiectul unei reglementări juridice uniforme și al unui grup de excepții.[6]

În ceea ce privește plățile, Directiva privind serviciile de plată (DSP 2) [9], constituie temeiul juridic pentru stabilirea setului de norme aplicabile tuturor serviciilor de plată în UE. Noua directivă sporește gradul de transparență și de protecție a consumatorilor și adaptează normele astfel încât să încurajeze serviciile de plată inovatoare, cum ar fi plățile prin dispozitive mobile și prin internet [1]. Directiva a intrat în vigoare la 12 ianuarie 2016 și a devenit aplicabilă la 13 ianuarie 2018.

Referințe:

1. Fișe descriptive despre Uniunea Europeană. [citat 13 martie 2024]. În: https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/39/libera-circulatie-a-capitalurilor
2. Raportul de la Bruxelles privind piața comună generală (Raportul Spaak) [citat 13 martie 2024]. În: http://aei.pitt.edu/995/1/Spaak_report.pdf.

3. Hamulak O. Unveiling the overlooked freedom – the context of freemovement of capital and payments in the EU law. International and Comparative Law Review, 2012, Vol. 12., No. 2.
4. Hotărârea din 11 noiembrie 1981, Casati, 203/80, Rec. 1981 [citat 14 martie 2024]. În: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A61980CJ0203
5. Hotărârea din 14 iulie 1988, Lambert, 308/86, Rec. 1988 [citat 14 martie 2024]. În: https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-308/86
6. Cauzele reunite C-286/1982 şi C-26/1983, G. Luisi et C. Carbone c. Ministerul de Finanţe, Hotărârea Curţii de Justiţie din 31 ianuarie 1984 [citat 16 martie 2024]. În: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:61982CJ0286
7. HUNT J. Free movement of capital 2019 [citat 15 martie 2024]. Disponibil: https://ro.scribd.com/document/409278179/Libera-Circulatie-a-Capitalurilor
8. Ghid de jurisprudență a Curții Europene de Justiție. Libera circulație a capitalurilor [citat 16 martie 2024]. În: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2018-11/160223-guide-case-law-free-movement-capital_en.pdf
9. Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010, și de abrogare a Directivei 2007/64/CE [citat 12 martie 2024] În: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32015L2366

Recomandat
***Lilia GRIBINCEA**, dr., conf. univ.*